

HÍREK, INFORMÁCIÓK

Én-terelőrk modern énkonstrukciók, saját terek, önarcképek

**A PTE Pszichológiai Intézet, Elméleti pszichoanalízis doktori iskola
műhelykonferenciája, Pécs, 2004. december 2–3., Művészetek Háza**

December 2.

10.15–10.25 – Megnyitó (köszöntőt
mond prof. Erős Ferenc, a
doktori iskola programvezetője)

Elméleti, metaelméleti szekció
(szekcióelnök: *Ehmann Bea*)

10.30–11.00 – Erős Ferenc: „Kísér-
teties” találkozások az alter-
egoval

11.00–11.30 – Papp Orsolya: Freud
szövegeinek szerző- versus szö-
vegközpontú olvasati lehetőségei

11.30–12.00 – Indries Krisztián:
Szelftelenül. Hol vagyunk a
posztmodern pszichológiában?

12.00–12.20 – kávészünet

12.20–12.50 – Csabai Márta: A ki-
üresedett szelf fájdalomhatárai.
A kortárs pszichoanalitikus kon-
cepciók ellentmondásai

12.50–13.20 – Újlaky Judit: Freud és
Mózes – egy sokrétű kapcsolat tü-
körcserepei

13.20–13.50 – Gyimesi Júlia: Az is-
tenképzet hozzájárulása a való-
ságérzék fejlődéséhez

13.50–14.50 – ebédszünet

Összművészeti szekció
(szekcióelnök: *Orbán Jolán*)

14.50–15.20 – Szili Katalin: Sűrített
tér

15.20–16.50 – Gábor Livia: Forma-
bontás: Az identitás destrukciója
Francis Bacon festészetében

16.50–17.20 – Hárs György Péter:
Tibeti lélektan

17.20–17.50 – Gálosi Adrienne: De
civitate hominis

17.50–18.30 – Stark András: Hiába
fűrésztöd önmagadban...

18.40 – A Magyar Pszichológiai
Szemle narratív különszámának
bemutatója

20.00 – Pszicho-szóma etűdök (per-
formance)

20.45 – Fogadás

December 3.

Pszichoterápiás, pszichopatológiai
szekció (szekcióelnök: Lénárd Kata)

09.00–09.30 – Tényi Tamás: A szelf
pszichopatológiája

- 09.30–10.00 – Antal Bacsó Péter: A szelf mint a pszichoterápiás beszéd alanya
- 10.00–10.30 – Kovai Melinda: Egy pszichológus patográfiái és önéletrajzai
- 10.30–11.00 – Békés Vera: A rettegéskezelés elmélete
- 11.00–11.20 – kávészünet
- Derrida és dekonstrukció szekció*
(szekcióelnök: Albert Judit)
- 11.20–11.50 – Orbán Jolán: ÉN-TE-(ri)Ő(rö)K – J.D. és H.C.
- 11.50–12.20 – Szabó Tímea: A másik Derrida, avagy a filozófus haja
- 12.20–12.50 – Zsák Judit: C'est tu – Heléne Cixous portréja Jacques Derridáról
- 12.50–13.20 – Bókay Antal: Szelf-olvasatok (Az olvasás allegóriáiban)
- 13.20–14.20 – ebédszünet
- Irodalmi, narratív szekció*
(szekcióelnök: Bókay Antal)
- 12.50–13.20 – Pulay Gergő–Bokody Péter: A sorsesemény helye az élettörténeti elbeszélésben
- 13.20–13.50 – Mekis D. János: „Self-writing” és önéletrajz az irodalmi modernségben
- 13.50–14.20 – Borgos Anna: Önarckép a Másikban. Gertrude Stein önéletrírásának színtere
- 14.20–14.40 – kávészünet
- 14.40–15.10 – Szalai Tamás: A szubjektum elkeseredett önépítkezése a hagyomány romjaiból (Gottfried Benn és a Südwort)
- 15.10–15.40 – Böhm Gábor: Narratív én-konstrukció(k) Nádas Péter Emlékiratok könyve c. regényében
- 15.40–16.10 – Varga Zoltán: Töredékesség, intimitás és szabályszerűség József Attila Szabad ötletek jegyzékében
- 16.30 – Zárszó (összegző beszédet mond prof. Bókay Antal, a doktori iskola programvezetője)
- Információ Zsák Juditnál:
zsak@human.pte.hu

A Ferenczi Sándor Egyesület, a József Attila Társaság és a Petőfi Irodalmi Múzeum közös műhelybeszélgetés-sorozata a Károlyi-palotában

**Művészet és pszichoanalízis
2004–2005 évi program**

- December 10.: Miklós Barbara pszichológus (Budapest) „Akinek olyan fia van, mint én, az nem megy újra férjhez” – Charles Baudelaire A Romlás Virágai című verseskötetének egy pszichoanalitikus olvasata
- Január 14.: Láng Judith író (Buda-

- pest) és Nyerges Katalin pszichoanalitikus (Budapest): Erosz Thomas Mann világában; a Halál Velencében – a pszichoanalízis szemüvegén keresztül
- Február 11.: Erős Ferenc pszichológus (Budapest): Az Imago holdvilága: Carl Spitteler és Szerb Antal
- Március 11.: Dr. Hárdi István pszichiáter (Budapest): Az agresszió vizuális megnyilvánulásai a képző- és a filmművészetben
- Április 8.: Műhelykonferencia József Attila születésének 100. évfordulója tiszteletére – a József Attila Társaság és a Ferenczi Sándor Egyesület tagjaival a költő pszichoanalitikus szemléletű műveiről.
- Főlkért résztvevők:*
- Beney Zsuzsa költő (Budapest),
Bókay Antal irodalomtörténész (Pécs),
Erős Ferenc szociálpszichológus (Budapest),
Garai László szociálpszichológus (Szeged),
Horváth Iván irodalomtörténész (Budapest)
Nemes Livia pszichoanalitikus (Budapest),
N. Horváth Béla irodalomtörténész (Szekszárd),
Paneth Gábor pszichiáter (Budapest)
Stark András pszichiáter (Pécs),
Szőke György irodalomtörténész (Budapest),
Tverdota György irodalomtörténész (Budapest),
Veres András irodalomtörténész (Budapest)
- Május 13.: Cséve Anna irodalomtörténész (Budapest): A naplóíró Móricz Zsigmond ismeretlen arca
- Június 10.: Dr. Stark András pszichiáter (Pécs): A szorongás arcai Ingmar Bergman filmjeinek tükrében. Filmesszé.

A sorozatot szerkeszti és a vitaesteket vezeti: Valachi Anna irodalomtörténész (Budapest), e-mail: valachi.anna@chello.hu

Közlemény

A Thalassa Alapítvány ezúton is tisztelettel mond köszönetet mindazoknak, akik 2004-ben személyi jövedelemadójuk 1%-ával támogatták a 18013784-1-41 adószámú alapítványunkat.

Az APEH 2004 októberében 178 503 forintot utalt át a Thalassa Alapítvány 10200902-32711015 számú bankszámlájára.

E számunk szerzői

Gabbard, Glen O., pszichoanalitikus, az International Journal of Psychoanalysis szerkesztője

Galgóczi Krisztina, irodalomtörténész, esztéta, E-mail: kgalgoczi@axelero.hu

Gellér Katalin, művészettörténész, MTA Művészettörténeti Kutató Intézet, E-mail: gekati@arthist.mta.hu

Gyimesi Júlia, pszichológus, PhD hallgató, PTE-BTK Pszichológiai Intézet, 7624, Pécs, Ifjúság útja 6. E-mail: juliagyimesi@hotmail.com

Hárdi István, pszichiáter, pszichoanalitikus, 1116 Budapest, Balzac u. 37.

Martényi Erzsébet, pszichológus, PhD hallgató, PTE-BTK Pszichológiai Intézet, 7624, Pécs, Ifjúság útja 6. E-mail: emartenyi@yahoo.com

Papp Orsolya, pszichológus, PhD hallgató, PTE-BTK Pszichológiai Intézet, 7624, Pécs, Ifjúság útja 6. E-mail: papporsi@lycos.com

Žižek, Slavoj, filozófus, pszichoanalitikus, Ljubljana Egyetem, Vosnjakova 8, 1000 Ljubljana, Slovenia

---

Edited by Tihamér Bakó, Antal Bókay, Anna Borgos, Ferenc Erős (chairman of the editorial board), György Péter Hárs, György Hidas, Robert Kramer, Kata Lénárd, Judit Mészáros, Júlia Vajda, Anna Valachi.

THALASSA is the journal of the Sándor Ferenczi Society, Budapest.

THALASSA is the title of Sándor Ferenczi's classical work.

THALASSA symbolically refers to the sea, the womb, the origin, the source.

THALASSA is an interdisciplinary journal devoted to free investigations in psychoanalysis, culture and society.

THALASSA has roots in the historical traditions of Hungarian psychoanalysis, but is not committed to any particular school or authority.

THALASSA welcomes all original contributions, historical, theoretical, or critical, dealing with the common problems of psychoanalysis and the humanities.

DESCRIPTION OF THE PRESENT ISSUE

The main focus of the present volume is the relationship between visual arts (film, painting) and psychoanalysis. In his general introduction to the volume FERENC ERŐS explains the topic and the contexts in which the problem of this relationship has emerged and re-emerged.

MAJOR ARTICLES

GLEN O. GABBARD, *Psychoanalysis and Film: An Introduction*

In his introduction prepared originally to a special volume on *Psychoanalysis and Film*, the author presents a brief overview of the possible connections between the history of cinema and psychoanalysis. He orders the various psychoanalytic perspectives on film into seven groups, and illustrates each of them by examples taken from prominent essays on this topic. Beside this attempt, he searches for an appropriate place of film as a special form of art within our culture.

SLAVOJ ŽIŽEK, *How the Non-duped Err*

In his article the author focuses on the mechanism of the *Big Other* (the symbolic order) which constitutes the intersubjective relations, and draws our attention to the representation of its dialectics in Alfred Hitchcock's films. In connection with this popular Lacanian term he covers numerous aspects of hu-

---

man culture: politics, religion and literature. He devotes a significant part of his essay to the question of the existence of *the Woman*, and attempts to unite the Lacanian theory with the Hegelian concept of *Void* and *Nothing*.

KATALIN GELLÉR, Dream and creation

The theme of dreams and dreaming had become particularly important at the turn of the nineteenth and twentieth centuries, and had played a significant role in the birth of psychoanalysis, too. Through examples taken mostly from symbolist works of art in European, and, in particular, Hungarian painting of the age, the essay presents Freud as one of the most important sources of inspirations, even as co-creator of the literature and art of this period. The impact of psychoanalysis extends to the interpretation of today's art as well.

ISTVÁN HÁRDI, Charlie Chaplin, the creative humanist. The analysis of a genius

Chaplin's life history and films are closely interrelated, and one may well consider his works as "autobiographies in film". Freud has also pointed out that the experience of childhood misery strongly influenced Chaplin's art. Chaplin's films also reflect other, later experiences and traumas. In his personality dynamics one can perceive a fixation to his mother, infantile traits, orality and sado-masochistic elements. His genius is manifested in his manifold activities of writing, directing, acting and composing. While coming from poor family and education background, he has reached high stages of intellectual development. His texts, topics, and gags may be considered as results of his sublimation, which serves as sources of his genius as well as ways leading to his auto-therapy.

WORKSHOP

KRISZTINA GALGÓCZI, A possible reading of Hofmannsthal's *Electra* in the mirror of hysteria research

The crisis of words is one of the key issues in the fin-de-siècle culture, at the same time it has played central role in the "talking cure" of hysteria. This paper aims to determine the impact of Breuer's famous "Anna O." case study on Hofmannsthal's "Electra". It explores the way in which the author portrays the controversial roles of doctor and patient in Electra's character, and what is the paradigmatic model which is suggested by Hoffmannstahl about the men and women of the time.

JÚLIA GYIMESI, Freud's interpretation of religion. Critiques and possibilities

Freud's psychoanalytic interpretation of religion has played a central role in the academic study of religion. The article summarizes the major critiques of the theory, including the concepts of object relation theory about illusions, C. G. Jung's statements about the religious experience, Malinowski's theory about the Oedipus complex etc. The essay discusses Paul Ricoeur's interpretation of Freud's importance for the analysis of religious symbols, and Lacan's conception about the symbolic, which has several important implications for the study of religion. The aim of the article is to emphasise those aspects of the Freudian theory which may enrich the psychoanalytic and postmodern interpretations of religion.

ARCHIVES

In this section we publish a document under the title **From the childhood of young a proletarian girl** ("Aus der Kindheit eines Proletariermädchens") which was edited and published by **SÁNDOR FERENCZI** in 1929 in *Zeitschrift für Psychoanalytische Pädagogik*. The author of this childhood autobiography had been one of Ferenczi's patients, and she committed suicide in her age 19, in 1917. These recollections of her first ten years of life had been written while she was in analysis with Ferenczi. In her introduction to this text **ERZSÉBET MARTÉNYI** examines the story in the context of Ferenczi's personal life, and, in particular, in the context of its reflection in the Freud-Ferenczi correspondence. She finds some striking parallels between the „Elma-affair” and Ferenczi's therapeutic relationship to the young proletarian girl. At the same time the story of the traumatic childhood of the girl, obviously a victim of extreme violence within the family has contributed to the concept of trauma described by Ferenczi in his later works, especially in his paper on the “Confusion of tongues between the adults and the child”.

We accept contributions in Hungarian, English, German or French. Authors are requested to provide their papers with an English and/or Hungarian summary. Original articles, reviews, reflections, and suggestions should be sent to Dr. Ferenc Erős, Institute for Psychological Research of the Hungarian Academy of Sciences, Victor Hugo u. 18–22, H–1132 Budapest. Phone/fax: (36–1) 239–6043. E-mail address: thalassa@mtapi.hu and erosf@mtapi.hu

THALASSA is available on Internet: <http://mtapi.hu/thalassa> and <http://www.c3.hu/scripta>

THALASSA is published by the Thalassa Foundation, Budapest (address above).

The present issue of THALASSA was supported by the Ministry of National Cultural Heritage, the National Cultural Fund of the Republic of Hungary, and the University of Pécs. Thalassa is edited in cooperation with the “Theoretical psychoanalysis” PhD program of the Doctoral School in Psychology of the University of Pécs, and of the Institute for Psychological Research of the Hungarian Academy of Sciences.

Contents

Introduction (<i>Ferenc Erős</i>)	3
---	---

MAJOR ARTICLES

<i>Glen O. Gabbard</i> : Psychoanalysis and film	5
<i>Slavoj Žižek</i> : How the non-duped err	17
<i>Katalin Gellér</i> : Dream and creation	41
<i>István Hárdi</i> : Charlie Chaplin, the creative humanist. Analysis of a genius . .	57

WORKSHOP

<i>Krisztina Galgóczi</i> : A possible reading of Hofmannsthal's <i>Electra</i> in the mirror of hysteria research	77
<i>Júlia Gyimesi</i> : Freud's interpretation of religion. Critiques and possibilities	107

ARCHIVES

Introductory remarks (<i>Erzsébet Martényi</i>)	122
<i>Sándor Ferenczi</i> : From the childhood of a young proletarian girl	127

BOOK REVIEW

Vicky Lebeau: <i>Psychoanalysis and cinema: The Play of Shadows.</i> (<i>Orsolya Papp</i>)	155
---	-----

EVENTS AND INFORMATIONS	159
-----------------------------------	-----

ENGLISH SUMMARIES	167
-----------------------------	-----